

Lausuntoyhteenveto; luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta

1. Lausuntopyyntö

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi rahankeräyslain 1 §:ää. Soveltamisalasäännökseen lisättäisiin uusi kohta, jolla niin sanottu vapaaehtoinen päästökompensaatio rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotetun kohdan mukaan lain soveltamisalaan ei kuuluisi palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan todennetulla ja lasketulla kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä.

Sisäministeriö pyysi esitysluonnoksesta lausuntoa ajalla 6.11. – 18.12.2020. Lausuntopyyntö ja luonnos hallituksen esitykseksi ovat olleet saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://intermin.fi/hankkeet/tunnuksella/SM014:00/2020>.

Lausuntoja pyydettiin seuraavilta tahoilta: valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallitus, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, Suomen Keskusta, Kansallinen Kokoomus, Svenska folkpartiet i Finland, Suomen Kristillisdemokraatit (KD), Vihreä liitto, Vasemmistoliitto, Perussuomalaiset, Liberaalipuolue - Vapaus valita, Piraattipuolue, Eläinoikeuspuolue, Kansalaispuolue, Feministinen puolue, Itsenäisyyspuolue, Sininen tulevaisuus, Centria ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Karelia-ammattikorkeakoulu, LAB ammattikorkeakoulu, Lapin ammattikorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Savonia-ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Arcada, Vaasan ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Novia, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Oulun yliopisto, Svenska handelshögskolan, Taideyliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Vaasan yliopisto, Åbo Akademi, Aivoliitto ry, Akavan Erityisalat, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Amnesty International Suomi, Asiakkuusmarkkinointiliitto, Avoin ministeriö, Bluewhite Bioforest Oy, Compensate, Co2Compensate Finland Oy, Co2Esto Oy, Danakosha Finland, Eetti ry, Electronic Frontier Finland ry (EFFI), Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Evankelis-luterilainen kirkko / Kirkkohallitus, Fingo, Finlands UN Women ry, Finnair, Finnwatch ry, Gasum Oy, Green Carbon Oy, Greenpeace Norden, Havulatva Oy, Helsingin kaupunginosayhdistykset ry (Helka), Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö, Helsingin eläinsuojeluyhdistys ry, Helsinkiimissio ry, Helsinki Urban Art ry, Hengitysliitto ry, Herttoniemiseura

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

295 480 171
358 295 480 171

916 044 635
+358 9 160 44635

kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

ry, Herättäjä-Yhdistys, Hesburger, Ihmisoikeusliitto ry, Invalidiliitto, Istutapuita.fi, Kallio-liike, Kansalaisareena ry, Kansalaisopistojen liitto KoL ry, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE, Kansallinen senioriliitto ry, Karma Fundraising, Katolinen kirkko Suomessa, Keskuspuistoryhmä, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kirkon Ulkomaanapu, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Kuurojen liitto, Lapin pelastushelikopterin tuki ry, Lasten ja nuorten säätiö, Liikunnan Kehitysyhteistyö Liike ry, Luonnonvarakeskus, Luonto-liitto ry, Luontoperintösäätiö, Maanpuolustuksen tuki ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Maan ystävät ry, Mesenaatti.me, Myyrmäki-liike, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry, Natur och miljö rf, Nenäpäivä-säätiö, Nordic Environment Finance Corporation Nordic Green Solutions, Nordic Offset, Nuorten Keskus ry, Patmos Lähetyssäätiö sr, Pelastakaa Lapset ry, Pelastusarmeija, Petri Honkasen säätiö, Plan International Suomi, Puro Earth, Puuni Oy, Päijänteen Luonnonperintösäätiö, Rett ry, Sairaalaklovnit ry, SETA ry, SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Siemenpuusäätiö, Sitra, Sivistystyönantajat ry, SOS-Lapsikylä, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Sotiemme veteraanit, Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetyksen, Suomen Golfliitto ry, Suomen Helluntaikirkko, Suomen Islamilainen Neuvosto SINE ry, Suomen juutalainen seurakunta, Suomen kansallisooppera- ja baletti sr, Suomen Kansallisteatterin Säätiö / osakeyhtiö, Suomen Kansanterveysyhdistys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Lähetykseura ry, Suomen Merimieskirkko ry, Suomen Meripelastusseura ry, Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry, Suomen Olympiakomitea ry, Suomen ortodoksinen kirkko, Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry, Suomen Punainen Risti, Suomen Reumaliitto ry, Suomen Sydänliitto ry, Suomen teatterit - Finlands teatrar ry, Suomen tilitarkastajat ry, Suomen Työväen urheiluliitto TUL ry, Suomen UNICEF ry, Suomen vanhempainliitto ry, Suomen Vapaakirkko, Suomen vapaakristillinen neuvosto SVKN ry, Suomen varainhankintatoimisto Oy, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Suomen World Vision ry, Suomen Yrittäjät ry, Syöpäsäätiö, Taimiteko, T-Media Oy, U-landshjälp från Folk i Finland rf, Vapaa-ajattelijain Liitto ry, Vastuullinen Lahjoittaminen ry, WWF Suomi, Väestöliitto ry, Yhteismaa ry ja Zonta International Piiri 20 ry.

2. Annetut lausunnot

Lausunnon antoi yhteensä 48 tahoa.

Puolustusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen ortodoksinen kirkko ovat todenneet, ettei heillä ole asiassa lausuttavaa.

Ministeriöistä lausunnon antoivat oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, valtiovarainministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Muista viranomaisista lausunnon antoivat puolestaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Poliisihallitus ja Keskusrikospoliisi.

Oppilaitoksista lausunnon antoivat Helsingin yliopisto, Åbo Akademi ja Laurea-ammattikorkeakoulu.

Puolueista tai eduskuntaryhmistä lausunnon antoivat Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä, Perussuomalaiset r.p., Piraattipuolue r.p. ja Vihreä liitto r.p.

Keskusjärjestöistä ja yhdistyksistä lausunnon antoivat Allianssi ry, Bioenergia ry, Compensate (Kompensäätiö sr), Electronic Frontier Finland ry, Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Fingo ry, Finnwatch ry, Kirkon Ulkomaan apu, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Lasten ja nuorten keskus ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen lähetykseura ry, Suomen Olympiakomitea, Suomen Sydänliitto ry, Suomen UNICEF ry, Suomen Vanhempainliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry ja Maailman Luonnon Säätiö (WWF Suomi).

Yrityksistä lausunnon antoivat Bluewhite Bioforest Oy, CO2esto Oy, Hiilipörssi Oy, Puro Earth, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK ja Ylva Palvelut Oy.

Lisäksi lausunnon antoi kaksi yksityishenkilöä.

3. Lausunnot

3.1. Yleistä

Lausunnoissa pidetään ehdotuksen tavoitteita ja vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen rajaamista rahankeräyslain ulkopuolelle pääosin kannatettavana. Ehdotettua rahankeräyslain muutosta ei kuitenkaan kaikin osin pidetä parhaana keinona ehdotetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Useissa lausunnoissa on todettu, että vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta ei saisi vaikuttaa negatiivisesti Suomen päästövähennystavoitteiden tai ilmastopolitiikan tavoitteisiin. Ehdotettua sääntelyä on pidetty myös vain väliaikaisena ratkaisuna.

Vastikkeellisen vaihdannan ja vastikkeettoman rahankeräyksen välistä rajanvetoa käsitellään useissa lausunnoissa. Rahankeräyslain käsitteiden selkeyteen on kiinnitetty huomiota ja ehdotetun vapaaehtoisen päästökompensaation määritelmä jää useiden lausunnonantajien näkemyksen mukaan ehdotuksessa avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi. Tämä aiheuttaisi vaikeita tulkinnallisia ongelmia siitä, onko kyse lahjoituksesta vai tuotteen tai palvelun ostamisesta. Näkemyksiä on esitetty myös siitä, että osa vapaaehtoisesta päästökompensaatiotoiminnasta jäisi valvonnan ulkopuolelle siltä osin kuin toiminta ei kuuluisi rahankeräyslain tai kuluttajansuojalain soveltamisalaan.

Päästökompensaation todennettavuuteen on kiinnitetty huomiota. Joissakin lausunnoissa on esitetty, että päästökompensaation tulisi olla todennettua ja laskettua, jotta päästökompensaatiopalvelun ostaja pystyy tekemään eron palvelun ja kansalaisjärjestöjen harjoittamasta yleisestä ilmastotyöstä. Myös toiminnan vaikuttavuuteen on kiinnitetty huomiota sen varmistamiseksi, että päästökompensaation ostamisella tapahtuisi tosiasiallisesti aina jonkin päästön kompensointi. Toisaalta on nähty, että nimenomaan päästökompensaation todennettavuus on ongelmallinen ja ilmastohyödyiltään niitä on pidetty epäluotettavina, minkä johdosta toiminnan harjoittajille on esitetty velvoite osoittaa toiminnan tosiasiallinen ilmastovaikutus. Todennettavuus on myös nähty osapuolten välisenä asiana, jossa tulisi kuitenkin huomioida mahdollisesti myöhemmin seuraava erillissääntely sekä muu mahdollinen sääntely.

Vapaaehtoiseen päästökompensaatioon liittyvään sääntelytarpeeseen on kiinnitetty laajasti huomiota ja sääntelyvaihtoehtojen selvittämistä on pidetty tärkeänä muun muassa toiminnan laadun ja luotettavuuden varmistamiseksi. Useiden lausunnonantajien näkemyksen mukaan ehdotetussa uudistuksessa tulisi huomioida ympäristöministeriössä alkamassa oleva selvitys vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan sääntelyvaihtoehdoista ja sääntelyn tarkemmasta sisällöstä. Lausunnoissa on esitetty näkemyksiä sen puolesta, että tulisi odottaa selvityksen johtopäätöksiä ennen rahankeräyslain muuttamista. Myös sen puolesta on esitetty näkemyksiä, että rahankeräyslain muuttamisen etenemistä ei ole syytä viivyttää edellä mainitun selvityksen johtopäätösten huomioimiseksi.

Yksittäisissä lausunnoissa on ehdotettu, että päästökompensaatiopalvelun määritelmä täsmennettäisiin koskemaan myös päästökompensaatiopalvelun tai sellaisesta saatavien päästövähennysyksiköiden välittäjiä. Myös yliopistojen mahdollisuuden vapaaehtoiseen päästökompensaatiotoimintaan on todettu jäävän ehdotuksessa epäselväksi. Myös yritysten mahdollisuuteen tarjota hiilineutraalisuustavoitetta tukevia palveluita on kiinnitetty huomiota sekä päästökompensaatiotoiminnan teknologianeutraaliuteen. Muutamissa lausunnoissa esitettiin ehdotetun säännöksen muuttamista siten, että soveltamisalan rajaus koskisi pienimuotoisia lahjoituksia tai siten, että rajaus koskisi yleisemmin muitakin palveluita, kuin vapaaehtoista päästökompensaatiota. Myös kompensointimaksutapahtuman sitomista ostettavan hyödykkeen hiilijalanjälkeen ja ostotapahtumaan on ehdotettu.

Laajaa kannatusta saa vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan avoimuuden vaatimus, jolla varmistettaisiin toiminnan läpinäkyvyys sekä riittävän tiedon saanti varojen käytöstä. Myös toimintaan kohdistuvaa raportointivelvollisuutta on ehdotettu.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan valvontaan. Muutama lausunnonantaja kiinnitti huomiota siihen, että kuluttaja-asiamiehen toimivalta koskee vain elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiä kaupallisia menettelyjä, minkä johdosta ehdotuksen vaikutuksia toiminnan valvonnan osalta tulisi tarkistaa. Lausunnoissa on todettu, että

ehdotetun muutoksen viranomaisvaikutukset voivat olla merkittävämpiä kuin ehdotuksessa on arvioitu.

Ehdotuksen taloudellisten ja muiden vaikutusten tarkempaan arviointiin kiinnitettiin useissa lausunnoissa huomiota. Myös vaikutusten seuranta ehdotetaan sekä järjestöihin ja ihmisoikeuksiin ulottuvaa vaikutusten arviointia. Lisäksi joissakin lausunnoissa on tuotu esille, että ehdotus ei käytännössä edistä Pariisin sopimuksen mukaisen 1,5 asteen ilmastotavoitteen toteutumista ja että esityksellä itsessään ei ole myönteisiä ympäristövaikutuksia.

3.2. Ministeriöt

Oikeusministeriö

Yleistä

Oikeusministeriö toteaa, että koska vapaaehtoisessa päästökompensaatiossa on kyse suhteellisen uudesta ja pitkälti sääntelemättömästä asiakokonaisuudesta sekä vallitsevaan oikeustilaan liittyy epäselvyyttä, oikeusministeriö pitää kannatettavana sitä, että nyt ehdotetun vapaaehtoista päästökompensaatiota koskevan soveltamisalarajauksen lisäksi esitysluonnoksessa esiintuodun mukaisesti arvioitaisiin kattavammin mahdollista päästökompensaatiotoimintaa koskevaa uutta sääntelyä.

Valvonta

Oikeusministeriö esittää esitysluonnoksen jaksoa 4.2.3 Viranomaisvaikutukset koskevia perusteluja tarkistettavaksi huomioiden seuraavat seikat.

Kuluttaja-asiamiehen valvomaan markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa koskevaa kuluttajansuojalain (38/1978) 2 lukua sovelletaan elinkeinonharjoittajien kaupallisiin menettelyihin silloin, kun kohderyhmänä on kuluttajat. Kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan ei kuulu siten muu kuin elinkeinonharjoittajien toiminta eli siihen ei kuulu hyväntekeväisyystoiminnan valvominen eikä elinkeinonharjoittajien väliset kaupalliset menettelyt. Toisaalta on syytä huomata, että kuluttajansuojalain soveltamisala on laaja kattaen lähtökohtaisesti kaikenlaisten kulutushyödykkeiden tarjonnan, myynnin ja muun markkinoinnin elinkeinonharjoittajilta kuluttajille (1 luvun 1 §). Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan kuluttajansuojalaissa tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrässä hankkivat yksityistä talouttaan varten (1 luvun 3 §). Vaikka erillisenä palveluna tarjottavasta päästökompensaatiopalvelusta ei tiettävästi vielä ole oikeuskäytäntöä, ei ole kuluttajansuojalain säännösten sanamuodon perusteella poissuljettua, että ne kuuluvat kuluttajansuojalain soveltamisalaan elinkeinonharjoittajan tarjotessa tällaista palvelua kuluttajalle.

Valtiovarainministeriö

Yleistä

Valtiovarainministeriö pitää lähtökohtaisesti hyvänä sitä, että mahdollisuuksia vapaaehtoiseen päästökauppakompensaatioon kehitetään.

Vaikutusarvioinnit

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan, että hallituksen esityksen taloudellisia ja muita vaikutuksia tulisi vielä selvittää tarkemmin.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Yleistä

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää rahankeräyslakiin ehdotettua muutosta ja yleistä soveltamisalasäännöstä perusteltuna. Työ- ja elinkeinoministeriö yhtyy esityksessä esitettyyn

näkemykseen tarpeesta käynnistää keskustelu ja erillinen selvitys vapaaehtoiseen päästökompensaatiotoimintaan kohdistuvista sääntelytarpeista.

Kaksoislaskenta

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomioita esityksessä esitettyihin huomioihin kaksoislaskennan ongelmallisuudesta liittyen erityisesti kotimaisiin hankkeisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että viimeistelyvaiheessa olevassa UUSILMA-hankkeessa ei kuluttajien, yritysten ja organisaatioiden kompensaatitarkoituksiin hankkimien päästöväheneisiin liittyen ole tunnistettu kaksoislaskentaan liittyvää ongelmaa. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö nostaa esiin, että komission suunnitelmassa kiristää vuoden 2030 päästövähennystavoitetta ilmastotavoitesuunnitelman vuodelle 2030 (COM(2020) 562 final) mukaisesti on odotettavissa lainsäädäntöehdotuksia EU:n ilmastopolitiikan rakenteiden muuttamiseksi sekä ehdotuksia hiilen poistojen sääntelyksi, jotka voivat vaikuttaa myös vapaaehtoiseen päästökompensaatioon. Kaksoislaskenta ja sen merkitys vapaaehtoisessa päästökompensaatiotoiminnassa tulisi, kuten esityksessä tuodaan esiin, olla yksi ehdotetun päästökompensaatiotoimintaan kohdistuvien sääntelytarpeiden selvittämistä koskevan erillisen selvityksen kysymyksistä. Työ- ja elinkeinoministeriö näkee edellä mainituista syistä, että nyt valmisteltavassa hallituksen esityksessä tulisi pidättäytyä esittämästä, että erityisesti kotimaisiin hankkeisiin lähtökohtaisesti liittyy kaksoislaskennan ongelmaa ennen tällaisen selvityksen laatimista. Edellä mainitulla viitataan erityisesti luonnoksen 4. ja 5. lukuun.

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö pitää esitettyä muutosta perusteltuna ja kannattaa vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen rajaamista rahankeräyslain ulkopuolelle. Ympäristöministeriö tukee nykyisen oikeustilan selkeyttämistä päästökompensaatiopalvelujen osalta.

Ympäristöministeriö yhtyy hallituksen esityksen luonnoksessa esitettyyn näkemykseen tarpeesta käynnistää erillinen hanke päästökompensaatiotoimintaan liittyvästä sääntelytarpeesta. Ympäristöministeriö on käynnistämässä hankkeen vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan sääntelyvaihtoehdoista ja sääntelyn tarkemmasta sisällöstä. Hankkeessa tunnistettaisiin tarvittava infrastruktuuri ja instituutiot päästökompensaatiopalvelujen riittävän luotettavuuden ja hyväksyttävyyden saavuttamiseksi. Hankkeen päätarkoituksena on selvittää erilaiset sääntelyvaihtoehtomahdollisuudet ja päätyä ehdottamaan tarkoituksenmukaisimmaksi osoittautuvaa ratkaisua tai erilaisten ratkaisujen yhdistelmää.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetty muutos rahankeräyslain 1 §:ään rajaisi vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotettu muutos on kannatettava, koska se selkeyttäisi nykytilaa, jossa rahankeräyslain voi tulkita muodostavan yrityksille ja kansalaisjärjestöille esteen tarjota tällaisia palveluita.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu muutos on kannatettava, koska se selkeyttäisi vallitsevaa oikeustilaa, jossa rahankeräyslain voi tulkita muodostavan yrityksille ja kansalaisjärjestöille esteen tarjota vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluita palveluita.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan rahankeräyslaki ei ole sopivin instrumentti säätää tällaisten palveluiden tarjoamisen reunaehdoista. Tästä syystä ministeriö pitää rahankeräyslain 1 §:ään esitettyä muutosta luonnoksessa esitellyistä toteuttamisvaihtoehdoista parhaana.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa erillisen hankkeen käynnistämistä päästökompensaatiopalveluita koskevien säädöstarpeiden selvittämiseksi. Jatkotyössä tulisi ottaa huomioon vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden suhde pakollisiin päästökompensaatiojärjestelmiin, kuten Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä sovittuun kansainvälisen lentoliikenteen päästöjärjestelmään CORSIAan.

3.3. Muut viranomaiset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Yleistä

Kilpailu- ja kuluttajavirasto pitää ehdotusta tässä vaiheessa perusteltuna alla mainituin täsmennyksin. Kun tilanne markkinoilla kehittyi kuitenkin nopeasti, esitetty ratkaisu voi toimia vain väliaikaisena keinona edistää luotettavien markkinoiden syntymistä. Markkinoita ja muutoksen vaikutuksia on seurattava ja oltava valmis reagoimaan nopeastikin.

Valvonta

Muutoksen jälkeen kansalaisjärjestöjen rahankeräystä päästökompensaatiotoiminnan tukemiseksi ei valvottaisi enää rahankeräyslain nojalla toisin kuin muuta ilmastotavoitteisiin tähtäävää keräystoimintaa.

Vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta on vahvasti muotoutumassa; EU -tasolla tai Suomessa ei ole olemassa vielä yhteisiä vertailukelpoisia ja luotettavia tapoja todentaa päästökompensaatioiden todenmukaisuus ja vaikuttavuus.

Kuluttaja-asiamiehen valvomaa kuluttajansuojalain 2 lukua sovelletaan elinkeinonharjoittajien kaupallisiin menettelyihin silloin, kun kohderyhmänä on kuluttajat. Kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan ei kuulu siten muu kuin elinkeinonharjoittaminen eli siihen ei kuulu hyväntekeväisyys eikä b2b markkinointi. Kuluttajansuojalain 2 luku ja kuluttaja-asiamiehen toimivalta sen valvonnassa perustuu EU:n harmonisointidirektiiviin sopimattomista kaupallisista käytännöistä (UCPD; 2005/29/EY). Sen mukaan keskeisiä käsitteitä ovat elinkeinonharjoittaja, kuluttaja, tuote ja kaupalliset menettelyt, jotka kaikki on määritelty direktiivissä. Säännösten soveltaminen ei edellytä vastikkeellista toimintaa eikä omistusoikeuden siirtymistä.

Tuote voi olla tavara tai palvelu, oikeus ja etuus. Suomessa kansallisen kuluttajansuojalain 1 luvun määritelmä vastaa pitkälti UCPD:n määritelmää. Lähtökohtana on ollut ennen EU-tason sääntelyä, että kuluttajansuojalain piiriin kuuluisi kaikki sellainen elinkeinonharjoittajien toimesta tapahtuva markkinointi, joka kohdistuu kansalaisiin yksityishenkilöinä (HE 360/1992 vp).

Perinteisesti on pidetty kiistattomana, että sellainen markkinointi, jossa tuotteen ostajalle tarjotaan mahdollisuutta tukea samalla hyväntekeväisyyttä tai ilmastotoimia, kuuluu kuluttajansuojalain 2 luvun piiriin (esimerkiksi MAO:2011/03; makeispussin ostajalle luvattiin tietyn osan hinnasta menevän puiden istuttamiseen). Sen sijaan ei ole erikseen tuomioistuimen ratkaisua, jossa olisi todettu tarjottavan päästökompensaatiotoiminnan sellaisenaan kuuluvan kuluttaja-asiamiehen toimivaltaan. Toisaalta markkinoiden kehittyessä syntyy myös uudentyyppisiä hyödykkeitä.

Kuluttaja-asiamiehen toiminta valvojana painottuu paljolti compliance-toimintaan eikä valvontatoiminnassa käsitellä yksittäisinä kaikkia asioita. Ehdotuksessa todetaan "Ehdotetun säännöksen mukaisten palveluiden tarjoamisen osalta toimivaltaisena viranomaisena toimisi aina jatkossa kuluttaja-asiamies." Tämä ei edellä olevan mukaan pidä paikkaansa kaikissa tapauksissa kuten b2b-markkinoinnissa ja hyväntekeväisyytenä harjoitettavassa tarjonnassa.

Keskeinen haaste liittyy vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan luotettavuuteen. Ei ole olemassa yhtä standardia tai auditointijärjestelmää, jota toimijat käyttävät. Toimintaan liittyy riskejä esimerkiksi kaksoislaskennasta, toiminnan jatkumisen varmistamisesta ja todellisista vaikutuksista.

Soveltamisalarajauksesta ja alan tavoista sekä itse-/yhteissäätelystä

Kilpailu- ja kuluttajavirasto arvioi, että esitysluonnoksen mukaisella sääntelyratkaisulla voidaan väliaikaisena ratkaisuna edistää uudistuksen perustavoitetta: myönteisten ympäristövaikutusten aikaansaamista hiilineutraalisuustavoitetta tukevien palveluiden lisääntymisen kautta.

Ongelmana soveltamisalarajausehdotuksessa on vapaaehtoista päästökompensaatiota koskevan määritelmän epätasällisyys, kun markkinat vielä muotoutuvat. Kilpailu- ja kuluttajavirasto esittää kysymyksen, onko määritelmä riittävän yksiselitteinen ja mitä seuraa tulkinnallisissa tapauksissa.

Tässä vaiheessa toimijoilla on mahdollisuus – ja toivottavaa – ryhtyä itsesääntelytoimenpiteisiin, joilla varmistettaisiin toiminnan luotettavuutta kuluttajan silmissä: koska markkinat ovat kehitymässä, riskinä on epämääräisten lupauksen antaminen ilman näyttöä.

Alalle on joka tapauksessa välttämätöntä luoda tavat arvioida väittämien sisällön todenmukaisuutta samoin kuin itse- tai yhteissääntelyjärjestelmä, joka lisäisi toiminnan luotettavuutta kuluttajien silmissä ja tukisi lainmukaista markkinointia.

Poliisihallitus

Yleistä

Poliisihallitus pitää hiilineutraalisuustavoitetta kannatettavana, mutta Poliisihallitus ei kuitenkaan pidä nyt rahankeräyslakiin tehtävää muutosta parhaana keinona tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Nykytilan arviointia koskevat huomiot

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan jo nyt voimassa olevan rahankeräyslain nojalla kansalaisjärjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen on mahdollista harjoittaa esityksessä kuvattua vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa rahankeräyksen muodossa asianmukaisen rahankeräyslupan saatuaan.

Uuden 1.3.2020 voimaantulleen rahankeräyslain myötä myös yritystoimijoiden osallistumista rahankeräystoimintaan helpotettiin. Yrityksille ei säädetty oikeutta itse järjestää rahankeräystä, mutta lain muuttamisen yhtenä tarkoituksena oli nimenomaisesti helpottaa yritysten ja rahankeräyslupan saaneiden järjestötoimijoiden yhteistyötä rahankeräyksissä. Merkittävimpänä helpotuksena voitaneen pitää sitä, ettei nyt voimassa olevassa rahankeräyslaissa säädetä enää lainkaan erillisestä rahankeräyksen käytännön toimeenpanijasta. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tämä muutos itsessään mahdollistaa hyvin laajasti yritystoimijoiden osallistumisen jo nyt erilaisiin rahankeräyksen määritelmän täyttäviin vapaaehtoiisiin päästökompensaatiopalveluihin, kunhan yhteistyö tehdään sellaisen toimijan kanssa, jolla on toimintaan soveltuva rahankeräyslupa.

Soveltamisalarajauksesta

Rahankeräyslakiin lisättävä soveltamisalasäännös ilman, että samassa yhteydessä säädettäisiin omaa erityislainsäädäntöä vapaaehtoisista päästökompensaatioista, tarkoittaa käytännössä sitä, että myös tulevaisuudessa Poliisihallitus on useissa tapauksissa se viranomainen, joka arvioi onko kyse määritelmän täyttävästä toiminnasta vai esimerkiksi rahankeräyksenä pidettävästä toiminnasta.

Ehdotetun poikkeussäännöksen mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi tulevaisuudessa palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan todennetulla ja lasketulla kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä. Jotta kyse olisi palvelusta, joka täyttäisi säännöksessä asetetut ehdot, tulisi kyse siis olla sellaisesta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä, välttämisestä tai poistamisesta ilmakehästä, joka on todennettua ja laskettua. Kaikkien edellä mainittujen edellytysten tulee täytyä samanaikaisesti, jotta palvelu jäisi rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle.

Ehdotettu määritelmä vapaaehtoiselle päästökompensaatiolle ja tähän liittyvät hallituksen esityksen perustelut muodostavat kokonaisuutena tulkinnanvaraisen soveltamisalarajoituksen, joka ei ole verrattavissa esimerkiksi nyt voimassa olevassa rahankeräyslaissa säädettyihin tarkkarajaisiin ja verrattain suppeisiin poikkeussäännöksiin. Kun tähän yhdistetään mahdollisuus toteuttaa kompensatiopalvelu lähes millä keinoin tahansa, eli ilman todennettavuus- ja laskennallisuusstandardeja ja käytännössä palveluntarjoajan itsensä päättämällä tavalla, on tilanne tulevaisuudessa tulkinnallisesti ja valvonnallisesti vaikea. Koska toiminnan luonne perustuu lähinnä luottamukseen rahan antavan tahon puolelta, eikä rahaa antava taho voi välttämättä millään tavoin todeta saaneensa ostetun palvelun tai myöskään todentaa saadun palvelun laatua, sisältää toiminta väärinkäytösriskejä. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kyseisen toiminnan luotettava ja tehokas valvonta edellyttää erillistä erityislainsäädäntöä ja siihen mahdollisesti perustuvia standardeja, mikäli rahankeräyslakia muutetaan nyt luonnoksessa esitetyllä tavalla. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan hallituksen esitystä tulisi käytännön tulkintaongelmien välttämiseksi tarkentaa ja siihen tulisi sisällyttää selkeät ja yksiselitteiset kriteerit, miten kasvihuonekaasupäästöjen kompensoinnin todentaminen ja laskettavuus voidaan aidosti ja luotettavasti tehdä sekä arvioida.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan itse kompensointimaksutapahtuma tulisi sitoa jonkin aidon ja ostettavan hyödykkeen hiilijalanjälkeen ja ostotapahtumaan eikä mahdollistaa pelkkiä itsenäisiä vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluja. Tämä toisi toimintaan mukaan luotettavuutta, mitattavuutta ja laskettavuutta sekä poistaisi osaltaan myös sellaiset mahdolliset ongelmatilanteet, joissa yritys ei pystyisikään toteuttamaan lupauksiaan kompensoinnin osalta.

Rahankeräys ja vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan hallituksen esitystä tulisi tarkentaa siten, että rahankeräys ja lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä uusi vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta on aidosti ja selkeästi erotettavissa toisistaan.

Poliisihallitus pitää mahdollisena, että nyt esitetty muutos rahankeräyslakiin johtaa tulevaisuudessa merkittäviin tulkinnallisiin epäselvyyksiin rahankeräyksen ja kaupankäynnin välisen suhteen arvioimisessa, sillä käytännössä tietyllä tavalla toteutetut vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut edelleen täyttävät selkeästi rahankeräyslaissa säädetyn rahankeräyksen määritelmän.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tarkoituksellisesti avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi jätettävä vapaaehtoisen päästökompensaation määritelmä aiheuttaa tulevaisuudessa vaikeita tulkinnallisia ongelmia rahankeräyslain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta, jonka mukaan on kiellettyä järjestää rahankeräys tavalla, jossa kaupankäynti ja rahankeräys ovat ilmeisessä vaarassa sekoittua keskenään.

Rahankeräystoiminnan valvonnassa kyseistä kieltoa on tulkittu siten, että rahankeräyksen järjestäjän tulee järjestää rahankeräys siten, ettei mahdolliselle lahjoittajana rahankeräykseen osallistuvalla henkilölle voi jäädä epäselväksi se, onko hän tekemässä vastikkeetonta lahjoitusta jonkin toiminnan tukemiseksi, vai onko hän itseasiassa ostamassa itselleen jonkin tuotteen tai palvelun.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tarkoituksella avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi jätetty määritelmä vapaaehtoiselle päästökompensaatiolle aiheuttaa sen, ettei henkilön ole tietyllä tavalla toteutettujen toimintojen osalta mahdollista enää tulevaisuudessa selkeästi ymmärtää sitä, minkälaiseen toimintaan, ja näin ollen millä tavalla valvottuun toimintaan hän on osallistumassa.

Poliisihallitus pitää mahdollisena, että esitetyn lakimuutoksen myötä myös rahankeräyksen järjestämisen yhteydessä on edelleen mahdollista puhua vapaaehtoisesta päästöjen kompensoinnista. Tilanne voisi olla tällainen esimerkiksi silloin, kun rahankeräysluvan saanut yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö vetoaisi yleisöön rahalahjoitusten saamiseksi ja samassa yhteydessä kertoisi, että lahjoitusten tekemisen myötä keräykseen osallistuvat voivat kompensoida omia hiilidioksidipäästöjään, mutta toiminto ei sisältäisi lainkaan esimerkiksi todennettavuuteen tai mitattavuuteen liittyviä komponentteja.

Erotettavuutta rahankeräyksen järjestämisen ja vapaaehtoisen päästökompensaatiopalvelun välillä tukee kuitenkin se, että rahankeräyksen järjestämisen yhteydessä keräyksen järjestäjällä on rahankeräyslain 34 §:n mukainen tiedonantovelvollisuus lahjoitusta pyydettyä. Järjestäjän on täten ilmoitettava aina keräyksen järjestämisen yhteydessä esimerkiksi rahankeräysluvan tai pienkeräyshyväksynnän numero. Kyse on kuitenkin keräyksen järjestäjän vastuulla olevasta ja usein vaikeasti valvottavissa olevasta asiasta, joten Poliisihallitus pitää tärkeänä, että mahdollisessa vapaaehtoisissa päästökompensaatioita koskevassa erityislainsäädännössä huomioitaisiin markkinointiin liittyvät haasteet esimerkiksi erillisillä markkinointisäännöksillä.

Valvonta

Suunniteltu muutos tarkoittaa käytännössä sitä, että osa rahankeräyksen määritelmän täyttävästä toiminnasta ei enää kuulu rahankeräyslain soveltamisalaan, eikä rahankeräyslaissa viranomaiselle säädetty valvontakeinot näin ollen tule toimintaan enää sovellettaviksi. Toisaalta toimintaan ei välttämättä tule sovellettavaksi myöskään kuluttajansuojaa koskeva lainsäädäntö, mikäli toimintaa ei harjoiteta elinkeinotoimintana. Toiminta on mahdollista järjestää siten, ettei siihen sovelleta kumpaakaan lainsäädäntöä, eikä näiden säädösten mukainen valvonta ulotu toimintaan.

Mikäli vapaaehtoinen päästökompensaatiopalvelu mahdollistetaan edellä kuvatulla tavalla, jossa siihen ei sovellettaisi rahankeräys- eikä kuluttajansuojalainsäädäntöä, tulisi myös tästä säätää

erillislainsäädännössä. Tässä erityislainsäädännössä tulisi säätää siitä, miten toimintaa valvotaan ja mikä on toimivaltainen valvontaviranomainen ja mitkä ovat sen keinot puuttua toimintaan.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan asiassa tulisi harkita myös millaisia raportointivelvollisuuksia vapaaehtoisia päästökompensointipalveluja tarjoavilla palveluntarjoajilla tulisi olla. Raportoinnin tulisi olla läpinäkyvää suhteessa kuluttajiin. Lisäksi Poliisihallitus ehdottaa pohdittavaksi mahdollisuutta edellyttää asiakasvaratiliä tai muuta sen kaltaista järjestelyä, jolla mahdollistettaisiin vapaaehtoiseen päästökompensointiin annettujen varojen luotettava päätyminen esimerkiksi päästövähennysyksiköiden hankintaan.

Vaikutusten arviointi

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotuksen vaikutukset yhteiskunnalle on arvioitu varsin vähäisiksi. Poliisihallitus katsoo, että mahdollisen lakimuutoksen myötä tulevia vaikutuksia on kuitenkin syytä seurata ja arvioida säännöllisesti, koska usea vapaaehtoista päästökompensaatiopalvelua tarjoava toimija tulee Poliisihallituksen arvion mukaan olemaan oikeusmuodoltaan yritys. Uudistus tulee vaikuttamaan niin yritysten kuin myös kolmannen sektorin yleishyödyllisten toimijoiden toimintaan.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan viranomaistoimintaan liittyvät vaikutukset voivat olla merkittävämpiä kuin mitä esityksessä on todettu. Rahankeräyslain muuttaminen aiotulla tavalla tulee edellä lausunnossa kuvatun mukaisesti luomaan oikeudellisen tilan, jossa saman sisältöistä toimintaa voidaan joutua tapauskohtaisesti pitämään joko rahankeräyksenä tai elinkeinotoimintana taikka ei kumpanakaan näistä. Tämä tulee väistämättä vaikuttamaan valvovien viranomaisten työmäärään, sillä on oletettavaa, että lukuiset toimintaansa käynnistävät tai toimintaansa jollakin tapaa muuttavat toimijat tulevat pyytämään ohjeistusta toiminnan toteuttamisen lainmukaisuudesta.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota myös vaikutusten arvioinnin osalta tilanteisiin, joissa vapaaehtoista päästökompensaatiota toteutetaan siten, että toiminnan valvonta ei kuulu Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaan. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan näin olisi esimerkiksi tapauksissa, joissa kyse ei ole elinkeinotoiminnasta. Muun toiminnan valvontaa määrittävän säädöksen puuttuessa mahdolliset lainvastaisuudet ja muut epäkohdat sekä riitatilanteet ostajan ja myyjän välillä on käytännössä tällöin ratkaistava poliisille tehtävien rikosilmoitusten kautta. Poliisihallitus toteaa, että erilaiset verotukselliset kysymykset tulisi myös miettiä laajemmin.

Keskusrikospoliisi

Yleistä

Keskusrikospoliisi pitää esitystä lähtökohtaisesti tarpeellisena ja kannatettavana ympäristövastuullisuuden ja elinkeinotoiminnan kehittämisen näkökulmista.

Valvonta

Keskusrikospoliisi toteaa, että huomioiden rahankeräyslain muutosesityksen yritystoimijoille ja yksityisille tahoille sekä näiden asiakkaille vapaaehtoisen päästökompensaation tosiasiallisessa toteuttamisessa ja vastikkeen/vastikkeettomuuden toteamisessa ei jää lakiin tai sääntelyyn perustuvaa tyhjentävää velvoitetta yksilöidä ja todentaa menettelyä.

Kuluttajansuojaviranomaisen on valvonnassaan voitava arvioida, onko laissa tarkoitettu kasvihuonekaasupäästön vähentäminen, välttäminen tai poistaminen tapahtumassa tai tapahtunut todellisuudessa. Tämä aiheuttaa tarvetta ympäristöministeriössä tehtävään säädösvalmisteluun.

3.4. Oppilaitokset

Helsingin yliopisto

Helsingin yliopisto pitää ehdotettua lainmuutosta kannatettavana, koska sen mukaan on ilmeistä, ettei nykyinen sääntely ole riittävä eikä selkeä päästökompensaatiopalvelujen kannalta. Yliopisto

pitää valittua lainsäädännöllistä ratkaisua myös parhaana lainvalmistelussa arvioituista vaihtoehdoista.

Helsingin yliopistolle päästöjen kompensatio ja siihen liittyvät palvelut ovat oleellinen osa kokonaisuutta, johon liittyy hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ja hiilidioksidin sitominen luotettavalla, todennetulla tavalla ilmakehästä, minkä johdosta hiilidioksidin sitomiseen on liittyvä läpinäkyvä, luotettava kompensatiomekanismi.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös siihen, että rahankeräyslain tiheästi tapahtuva muuttaminen ei ole suotavaa, kun lain tulkinta tai soveltaminen on osoittautunut estävän tai haittaavan yhteiskunnallisesti tärkeää toimintaa. Rahankeräyksen määritelmien sanamuotojen kuten yleisön, vetoamisen, keräämisen ja vastikkeettomuuden osalta tulisi olla riittävän selkeitä.

Laurea-ammattikorkeakoulu

Laurea-ammattikorkeakoulu (jäljempänä Laurea) pitää ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeänä, että Suomeen aikaansaadaan monipuoliset, läpinäkyvät ja luotettavat käytänteet kansalaisille, yrityksille ja muille organisaatioille kasvihuonekaasupäästöjen vapaaehtoiseksi kompensoimiseksi.

Laurean mukaan esitetty muutos rahankeräyslakiin mahdollistaisi päästökompensaatiopalveluiden tarjoamisen niin yrityksille kuin kansalaisjärjestöille. Laurea pitää arvokkaana myös sitä, että vapaaehtoinen päästökompensaatio voidaan maksaa jo tuotteen tai palvelun hankinnan yhteydessä.

Laurea pitää tärkeänä, että vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen tarjoamisesta luotaisiin kansalliset periaatteet ja käytännöt, jotta kuluttaja voisi luottaa palvelun luvattuun vaikuttavuuteen ilmastonmuutoksen estämisessä.

Åbo Akademi

Åbo Akademi pitää positiivisena ehdotuksen tavoitetta helpottaa päästökompensatiota ja pyrkimystä lainsäädännöllä mahdollistaa erilainen ympäristöä suojeleva toiminta.

Åbo Akademi kiinnittää huomiota myös siihen, että rahankeräyslain tulisi olla mahdollisimman selkeä, mahdollistaa tehokas rahankeräystoiminta ja sisältää mahdollisimman vähän tulkinnanvaraisia säännöksiä.

Ehdotuksessa on mainittu vain yritysten ja kolmannen sektorin mahdollisuus päästökompensatioon, minkä johdosta suomalaisten yliopistojen mahdollisuus päästökompensatioon jää epäselväksi. Åbo Akademi pitää ehdotusta tältä osin epäselvänä.

3.5. Puolueet/puolueen eduskuntaryhmä

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä suhtautuu myönteisesti esitettävään uudistukseen, jolla samalla vähennetään epäselvyyksiä ja tulkintavaikeuksia.

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä ei vielä tässä vaiheessa ota kantaa esityksen yksityiskohtiin, mutta toteaa kuitenkin, että lakiehdotuksessa olisi arvioitava ja varmistettava, että soveltamisalarajaus on määritelty lain soveltamisen kannalta tarpeeksi täsmällisesti, tarkkarajaisesti ja oikeasuhtaisesti, jotta laista ja sen perusteista ilmenee riittävän selkeästi, minkälainen toiminta olisi kuuluttava kyseisen pykälän soveltamisalaan väärinkäytöksen välttämiseksi.

Perussuomalaiset r.p.

Perussuomalaiset r.p. toteaa lausunnossaan, että ongelmat olisi ratkaistava yleispätevämmiin kuin mitä nyt esitetään. Rahankeräyslain 1 §:n soveltamisalarajaus olisi muutettava muotoon, joka mahdollistaisi palveluinnovaatiot mahdollisimman laajasti sen sijaan, että jokaista

palveluinnovaatiota arvioitaisiin erikseen. Lainsäätäjän olisi kohdeltava toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.

Kasvupalveluiden markkinoita olisi syytä avata laajemmin ja lisätä kilpailua, sen sijaan, että keskityttäisiin primaaristi yksittäisen toimijan ongelmiin.

Perussuomalaiset r.p. esittääkin, että rahankeräyslain 1 §:n 3 momentin 8 kohta säädettäisiin seuraavasti:

8) Palvelu, jolla markkinoilla kaupankäynnin kohteena olevilla erilaisilla yksiköillä on itsenäinen vaihdanta-arvo, eli niillä on mahdollista käydä kauppaa organisoidulla markkinapaikalla.

Puolueen näkemyksen mukaan olisi tarkennettava vastikkeellisen vaihdannan ja vastikkeettoman rahankeräyksen välistä rajanvetoa mahdollisimman laajasti samalla, kun tarkasteltaisiin esityksessä esiin tuotuja säädöshaasteita.

Piraattipuolue r.p.

Piraattipuolue toteaa päästökompensaatiosta, että kuluttajalle pitäisi olla läpinäkyvää ja avointa tietoa, miten ja mihin saadut varat käytetään.

Vihreä liitto r.p.

Vihreä liitto r.p. pitää esitettyä muutosta perusteltuna ja kannattaa esitystä.

3.6. Keskusjärjestöt ym. yhdistykset

Allianssi ry

Allianssi ry pitää esitysluonnosta tavoitteiltaan ja toteutukseltaan nuorisotoimialan näkökulmasta kannatettava. Allianssi ry toteaa, että ilmastonmuutos toteutuessaan vaikuttaa erityisesti nuorten elämään ja aihe kuuluu nuorten merkittävimpiin yhteiskunnallisiin huolenaiheisiin: Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan kolme neljäsosaa suomalaisnuorista koki melko tai erittäin paljon epävarmuutta ja turvattomuutta ilmastonmuutoksen johdosta. Vastaavasti Sitran vuonna 2019 teettämän kyselytutkimuksen mukaan 38 % suomalaisista alle 30-vuotiaista koki ilmastoahdistusta erittäin tai melko paljon. Allianssi ry kannustaa hallitusta etenemään tämän ja muiden toimien osalta, jotka edistävät Suomen ilmastovastuunkantoa.

Allianssi ry:n mukaan esityksessä on kansalaistoiminnan osalta tärkeää tavoite sen turvaamisesta, että kansalaisjärjestöt voivat myös jatkossa kerätä rahaa rahankeräyslain soveltamisalan piirissä moninaiseen ilmastotyöhön ilman, että tällainen työ katsottaisiin rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle jääväksi vapaaehtoiseksi päästökompensaatiotoiminnaksi. Järjestöt toteuttavat toimintaa, jossa on olemassa päästökompensaation piirteitä, mutta pääpaino voi olla muilla ilmastotoimilla ja yhteiskunnallisilla tavoitteilla. Tällaista toimintaa tulee voida jatkaa tulevaisuudessakin hallinnollisen taakan mitenkään lisääntymättä, kuten Allianssi ry:n tulkinnan mukaan lakimuutoksen jälkeen voisi tehdä.

Allianssi ry:n näkemyksen mukaan järjestöjen kuuleminen useaan otteeseen muun muassa työpajoissa rahankeräyslain uudistuksen kokonaisuudessa ilmentää hyvää valmistelua. Allianssi ry kannustaa sisäministeriötä ja yleisemmin valtioneuvostoa ennakkolliseen kuulemiseen jatkossakin.

Bioenergia ry

Bioenergia ry kannattaa ehdotettua esitystä rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta, jolla vapaaehtoiset päästökompensaatiot rajattaisiin rahankeräyslain ulkopuolelle.

Compensate (Kompensäitiö sr)

Compensaten näkemyksen mukaan päästökompensaatiota koskeva nykyinen oikeustila on epäselvä ja tulkinnat päästökompensaation luonteesta ovat olleet epä johdonmukaisia. Compensate

pitää esitettyä muutosta rahankeräyslakiin erittäin tervetulleena, sillä se rajaa yksiselitteisesti päästökompensaation rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle ja luo samalla yhteiset ja tasapuoliset pelisäännöt kaikille kompensointia tarjoaville toimijoille.

Compensate näkee valvontavastuun siirtämisen Poliisihallitukselta kuluttajansuojaviranomaiselle perusteltuna, koska vapaaehtoisen päästökompensointipalvelun tarjoaminen on nimenomaan palvelun tarjoamista, jolloin valvontavastuu kuuluisi kuluttajansuojaviranomaiselle.

Compensate on tyytyväinen siitä, että ehdotettu rahankeräyslain muutos mahdollistaisi laajasti eri tavoin toteutetun vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan rahankeräyslain ulkopuolisena toimintana. Compensate pitää tärkeänä, että kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen, välttämisen ja poistamisen ilmakehästä tulee olla nimenomaan todennettua ja laskettua, jotta päästökompensaatiopalvelun ostaja pystyy tekemään eron palvelun ja kansalaisjärjestöjen harjoittamasta yleisestä ilmastotyöstä. Lisäksi Compensate pitää hyvänä, että päästökompensaatiota ei ole ehdotuksessa määritelty liiketoiminnaksi, koska se mahdollistaisi palvelun toteuttamisen myös muussa kuin liiketoimintatarkoituksessa.

Lisäksi Compensate pitää tärkeänä, että päästökompensaation määritelmä olisi luonteeltaan teknologianeutraali ja se mahdollistaisi näin ollen myös uudet palveluinnovaatiot. Compensate pitää erittäin tärkeänä myös sitä, ettei päästöjä tarvitse korvata päästöä vastaavalla kasvihuonekaasujen vähentämisellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä, vaan olennaista on, että kuluttaja maksaa jollekin toimijalle siitä, että toimija vähentää hiilidioksidia tai muita kasvihuonekaasupäästöjä jossain muualla. Compensate pitää hyvänä, että kompensaation määritelmän taustalla on aina ajatus siitä, että ostamalla tapahtuu tosiasiallisesti tapahtumassa aina jonkin päästön kompensointi, vaikka väitettä kompensoimisesta ei tapahtuisi, kunhan oston ilmastovaikutus on todennettua ja laskettua.

Compensate pitää myös hyvänä vaatimusta kompensaatiopalvelun avoimuudesta sekä pitää ympäristöministeriössä käynnistynyttä selvitystyötä vapaaehtoisen päästökompensaation sääntelyn nykytilasta ja tarpeista hyvin tervetulleena.

Electronic Frontier Finland – Effi ry

Effi ry pitää ehdotettua lakimuutosta sinänsä oikeasuuntaisena, mutta paljon isompi hyöty saavutettaisiin kumoamalla koko rahankeräyslaki tai siirtymällä kokonaisuudessaan ilmoitusmenettelyyn pienkeräysten tapaan.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

EK kannattaa rahankeräyslain muuttamista ehdotetulla tavalla. EK:n näkemyksen mukaan esityksessä on johdonmukaisesti ja kattavasti pyritty selkiyttämään nykyisiä rahankeräyslakiin ja kompensaatiopalveluihin liittyviä tulkintaongelmia.

Ehdotettujen muutosten tavoite on EK:n näkemyksen mukaan hyvä. Ehdotettu muutos mahdollistaisi laajasti erilaisille toimijoille aidosti ilmastoa hyödyttävän kompensaatiotoiminnan sekä uusien kompensaatiopalveluiden ja niihin liittyvien innovaatioiden syntymisen myös tulevaisuudessa. EK toivoo lakimuutoksen pikaista voimaansaattamista kompensaatiomarkkinan ja yritysten toimintaympäristön selkiyttämiseksi. EK jakaa esitysluonnoksessa esitetyn näkemyksen tarpeesta käynnistää jatkotyö vapaaehtoisen kompensoinnin luotettavuuden, läpinäkyvyyden ja aitojen ilmastohyötyjen varmistamiseksi.

Fingo ry

Fingo ry kannattaa esitystä laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta siten, että vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rajattaisiin rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle.

Fingo ry katsoo, että lisäselvityksiä ja päätöksiä koskien vapaaehtoisen päästökompensaation sääntelyä ja valvontaa sekä laajamittaisempaa vaikutusten arviointia tarvitaan ennen lainmuutoksen voimaantuloa.

Fingo ry katsoo, että ilmastokriisiä on ensisijaisesti hillittävä kasvihuonekaasupäästöjä leikkaamalla nopeasti ja pysyvästi, ja vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden hyödyntämisen tulisi olla

toissijainen menettely ilmastokriisin hillitsemiseen. Vapaaehtoisen päästökompensaation ei saisi vaikuttaa negatiivisesti Suomen päästövähennystavoitteiden tai ilmastopolitiikan kunnianhimon tasoon.

Fingo ry pitää tärkeänä, että ennen rahakeräyslain muutoksen voimaantuloa, Suomen tulee perusteellisesti selvittää ja päättää vapaaehtoisen päästökompensaatioalan sääntelystä, lainsäädännöstä sekä valvonnan keinoista.

Fingo ry:n näkemyksen mukaan keskeiset jatkoselvitystarpeet liittyvät vapaaehtoisen päästökompensaatiopalveluiden laadun ja avoimuuden takaaviin reunaehtojen määrittelyyn ja asettamiseen, sekä kaksoislaskennan ongelmien ratkaisemiseen, jotta saavutetaan yhteinen ymmärrys ja yhteiset pelisäännöt luotettavalle ja kestäväälle vapaaehtoiselle päästökompensaatiotoiminnalle.

Järjestöjen kannalta keskeistä on arvioida lainmuutoksen vaikutukset järjestöjen rahankeräystuottoihin, joita kerätään rahankeräyslain soveltamisalan piirissä tehtävään ilmastotyöhön. Lisäksi tarvitaan perusteellisempaa arviointia lainmuutoksen vaikutuksista järjestöille tilanteesta, jossa järjestöjen vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut tulisi eriyttää yleishyödyllisestä toiminnasta yritystoiminnaksi. Fingo ry pitää myös tärkeänä, että vaikutusten arvioinnissa ja jatkotyössä kiinnitetään huomiota toiminnan ihmisoikeusvaikutuksiin etenkin kehittyvissä maissa, joissa päästökompensaatiohankkeita toteutetaan.

Finnwatch ry

Finnwatch ry pitää ehdotusta ja sillä tavoiteltavaa vaikutusta perusteltuna ja tavoiteltavana.

Finnwatch ry kuitenkin huomioi, että itse päästökompensaatiotoimiala on hyvin kehittymätön ja vakiintumaton, toimijoiden ja toimintamallien kirjo on suuri eikä alaan kohdistu juuri minkäänlaista lainsäädäntöä, jolla pystyttäisiin takaamaan, että harjoitettu toiminta vastaisi annettuja lupauksia tai niin sanotun ilmastointegriteetin varmistavia kriteerejä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, ettei tätä lakimuutosta kiirehdiä ilman, että perustelutekstissäkin viitattu ympäristöministeriön päästökompensaation luotettavuutta koskeva selvityshanke on edennyt niin pitkälle, että alaa koskeva muu tuleva lainsäädäntö tai muut julkisen vallan toimet ovat selvillä.

Finnwatch ry kiinnittää huomiota ehdotuksessa viitattuun kaksoislaskentaan ja siihen liittyvään kansainväliseen kehitykseen. Finnwatch ry katsoo, että rahankeräyslain soveltamisalueen ulkopuolelle katsottaisiin päästökompensaationa vain sellainen toiminta, jossa ilmastovaikutuksien hyvittämisestä tehtävät toimet lasketaan vain yhden tahon eli kompensoijan eduksi, jolloin niin sanottua kaksoislaskentaa ei tapahdu kuitenkin siten, ettei rajoiteta erilaisia rahoitusmalleja. Asian ratkaisemiseksi rahankeräyslain uudistus tulisi kytkeä ympäristöministeriössä käynnistyneeseen selvitykseen ja siten kattavampaan kokonaisuudistukseen, jossa katsotaan vapaaehtoisen päästökompensaation luotettavuuden kriteerejä ja luodaan maankäyttösektorille "corresponding adjustment" -mekanismi.

Kirkon Ulkomaanapu sr

Kirkon Ulkomaanapu sr tukee hallituksen esitystä rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta niin, että päästökompensaatiotoimintaa voi harjoittaa niin kansalaisjärjestöt kuin yrityksetkin, eikä kasvihuonekaasujen kompensoiminen olisi rahankeräyslain alaista.

Kirkon Ulkomaanapu sr pitää erittäin tärkeänä, että ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutuksia kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksiin tehdä muuta yleishyödyllistä ilmastoa hyödyttävää työtä rahankeräyslain sääntelyn piirissä.

Kirkon Ulkomaanapu sr kannattaa vahvasti myös sitä, että säännöksessä ei edellytettäisi minkään tietyn standardin tai ohjeistuksen noudattamista todennetun päästölaskelman tekemisessä asiakkaalle, vaan palvelun sisältönä oleva päästövähennys voisi perustua esimerkiksi arvioon, joka olisi tehty mallinnuksen avulla ja toisissa tapauksissa laskelma voisi perustua tarkkaan ilmastohyödyn mittaustuloksen.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jäljempänä Kuluttajaliitto) kannattaa ehdotusta, mutta toteaa, että ehdotetun rahankeräyslain muutoksen jälkeenkin jää usein tulkinnanvaraiseksi se, milloin päästökompensaatiotoimintaa voidaan pitää laissa tarkoitettuna palveluna, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan todennetulla ja lasketulla kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä.

Kuluttajaliitto toteaa myös, että päästökompensaatiotoiminnan tulee olla selkeästi säänneltyä ja kuluttajille tulee turvata riittävä tiedonsaanti palvelun sisällöstä. Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan on myös tärkeää, että ympäristöministeriössä tehtävä työ päästökompensaatiotoiminnan mahdolliseksi säätelämiseksi saatetaan loppuun mahdollisimman nopeasti.

Lasten ja nuorten keskus ry

Lasten ja nuorten keskus ry yhtyy lausunnossaan kattojärjestönsä Allianssin näkemykseen, että esitysluonnos on tavoitteiltaan ja toteutukseltaan nuorisotoimialan näkökulmasta kannatettava.

Lisäksi Lasten ja nuorten keskus ry toteaa, että järjestöjä on kuultu rahankeräyslain uudistuksen kokonaisuudessa useaan otteeseen muun muassa työpajoissa, mikä ilmentää hyvää valmistelua, ja kannustaa sisäministeriötä ja yleisemmin valtioneuvostoa ennakkolliseen kuulemiseen jatkossakin.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry (jäljempänä SOSTE) kannattaa ehdotusta, jonka mukaan rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle suljettaisiin palvelut, joilla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan todennetulla ja lasketulla kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä. SOSTE pitää tärkeänä, että lainsäädäntö kannustaa kaikkia yhteiskunnan toimijoita työhön kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

SOSTE toteaa, että ehdotetun rahankeräyslain muutoksen jälkeenkin jäisi luultavasti usein tulkinnanvaraiseksi se, milloin tietyn päästökompensaatiotoiminnan kasvihuonekaasupäästöjä vähentävä, välttävä tai poistava vaikutus on säännöksen edellyttämällä tavalla todennettua ja laskettua. Tämän johdosta SOSTE pitää tärkeänä, että ympäristöministeriössä tehtävää työtä päästökompensaatiotoiminnan määrittelemiseksi ja sen luotettavuuden lisäämiseksi joudutetaan.

Suomen Kuntaliitto ry

Suomen Kuntaliitto ry (jäljempänä Kuntaliitto) näkee vapaaehtoisten päästökompensaatiomarkkinoiden syntyminen tukemista ja kompensatiojärjestelmän viemistä eteenpäin sääntelyn keinoin yleisesti ottaen hyvänä kehityssuuntana, mutta ehdotuksessa jää epäselväksi, miten muutoksen käytännössä katsotaan suoranaisesti tukevan kuntien päästöjen vähentämistä.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotettu lakimuutos ei kuitenkaan poista sitä ongelmaa, että ei ole olemassa pelisääntöjä tai puolueetonta tahoja varmentamaan muualla tapahtuvat päästövähennykset ja esimerkiksi niiden pysyvyys. Kuntaliitto pitääkin hyvänä lakiehdotuksessa todettua menettelyä erillisestä hankkeesta sen selvittämiseksi, minkälaisia sääntelytarpeita vapaaehtoiseen päästökompensaatio-toimintaan kohdistuu.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Suomen luonnonsuojeluliitto ry (jäljempänä Luonnonsuojeluliitto) pitää hyvänä, että rahankeräyslain esitetty muutos mahdollistaa tulevaisuudessakin järjestöjen lahjoitusvaroilla tapahtuvan ilmasto- ja monimuotoisuustyön.

Luonnonsuojeluliitto pitää lisäksi tärkeänä, että uudistus asettaa eri toimijat samalle viivalle päästökompensaatiohankkeissa, joissa tuotetaan todennettuja ja laskettuja vähennyksiä, välttämistä tai poistamisia. Luonnonsuojeluliitto kuitenkin toteaa, että lainsäädännössä ei ole määritelty päästökompensaation sisältöä.

Luonnonsuojeluliitto esittää, että säännöksen vaikutuksia seurattaisiin ja arvioitaisiin tarkasti ainakin kuluttajansuoja- ja ilmastonäkökulmasta. Päästökompensaatioissa on lisäksi tärkeää varmistaa niiden tehokkuutta ja hyväksyttävyyttä myös esimerkiksi konsultoimalla ympäristöjärjestöjä.

Luonnonsuojeluliitto toteaa myös, että EU:n ja Suomen ilmastotavoitteiden kannalta päästökompensaatio ei korvaa tarvetta vähentää päästöjä siellä missä ne syntyvät ja esimerkiksi ilmastolakiin tulee kirjata erilliset tavoitteet päästövähennyksille ja hiilinieluille.

Suomen Lähetysseura ry

Suomen Lähetysseura ry kannattaa tehtyä ehdotusta.

Suomen Lähetysseura ry esittää kuitenkin huolensa siitä, että esityksessä otetaan hyvin vähän kantaa siihen, millaiset mahdollisuudet järjestöillä aidosti on toimia jatkossa päästökompensaatiota tarjoavina organisaatioina ja toiminnan rajaaminen rahankeräyslain ulkopuolelle jättää käytännössä toiminnan vaille minkäänlaista sääntelyä. Yhdistys katsoo, että ympäristöministeriön selvitystyö tulisi saattaa loppuun, ennen rahankeräyslain muuttamista, jotta toimiala jatkossakin toimisi avoimien ja helposti todennettavien reunaehtojen puitteissa. Lisäksi olisi syytä selvittää ennen lain muutosta päästökompensaatiota tarjoavien tahojen verokohtelu sekä mahdollinen säätelyn tai itsesäätelyn tarve.

Suomen Lähetysseura ry:n näkemyksen mukaan ehdotus vaarantaa vakavasti järjestöjen toimintamahdollisuuksia toimialalla, koska järjestöillä ei ole mahdollisuutta tai kykyä kilpailla eettisillä ja pitkäjänteisillä kehityshankkeilla kaupallisten toimijoiden rinnalla. Lisäksi ilman mitään lupa- tai ilmoitusvelvollisuuksia on täysin mahdotonta jatkossa seurata sitä, mitkä lain vaikutukset ovat ja miten vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta tukee hallituksen ympäristön hyvinvointiin liittyviä tavoitteita.

Suomen Olympiakomitea ry

Suomen Olympiakomitea ry kannattaa ehdotusta, jolla rahankeräyslakia muutettaisiin siten, että niin kutsuttu vapaaehtoinen päästökompensaatio rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska ehdotettu muutos selventäisi oikeustilaa ja poistaisi tällä hetkellä vallitsevan epävarmuuden päästökompensaation käsittelystä rahankeräyksen näkökulmasta.

Suomen Olympiakomitea ry:n arvion mukaan päästökompensaation poistaminen rahankeräyslain soveltamisalasta kannustaa todennäköisesti myös liikuntajärjestöjä paremmin innovoimaan päästökompensaatiotarjontaansa.

Suomen Sydänliitto ry

Suomen Sydänliitto ry puoltaa esitystä ja pitää siihen sisältyvää tilannekartoitusta ja ajatuksia esiin nousevista lisäselvitys- ja kehittämistarpeista hyvinä ja esitystä tärkeänä sekä kiireellisinä.

Suomen Sydänliitto ry painottaa, että jatkoselvitykset eivät ole syy viivyttää tätä sinänsä kiistatonta ja tarpeellista rahankeräyslain muutosta. Suomen Sydänliitto ry samoin kuin sen eurooppalainen kattojärjestö EHN ja Maailman Sydänjärjestö WHA, pitää ilmastonmuutosta aikamme suurimpana uhkana ylipäätään mutta myös terveydelle. Yhdistys pitää kompensaatiota yhtenä tehokkaana keinona torjua ilmastonmuutosta. Kompensaatiota voidaan tehdä sekä vapaaehtoiselta että lakisääteiseltä pohjalta ja sitä voidaan tehdä sekä yleishyödylliseltä että markkinaehtoiselta pohjalta.

Suomen Sydänliitto esittää, että lopullisessa hallituksen esityksessä nostettaisiin vielä paremmin esiin kaikkien viimeaikaisten hallitusten, mukaan lukien kulloisenkin Tasavallan Presidentin sitoutuminen kansainvälisiin ilmastopöytäkirjoihin.

Suomen UNICEF ry

Suomen UNICEF ry tukee ehdotusta rahankeräyslain 1§:n muuttamisesta niin, että vapaaehtoinen päästökompensaatio rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle. Suomen UNICEF ry toteaa, että ilmastonmuutos ja sen välittömät ja välilliset vaikutukset ovat merkittävä uhka lapsen oikeuksien toteutumiselle.

Yhdistys pitää ehdotuksen hyvänä puolena, että se mahdollistaa sekä yritysten että kansalaisjärjestöjen toimimisen vapaaehtoisten päästökompensaatioiden nopeasti kehittyvällä kentällä. Suomen UNICEF ry toivoo, että muutos tuo erilaisia mahdollisuuksia yrityksille ja yksityishenkilöille omien päästöjensä vapaaehtoiseen kompensatioon. Lisäksi Suomen UNICEF ry pitää erittäin tärkeänä sitä, että ehdotetulla muutoksella ei ole vaikutuksia kansalaisjärjestöjen muuhun ilmastotyöhön, jota rahoitetaan rahankeräyksillä saatavilla varoilla.

Suomen Vanhempainliitto ry

Suomen Vanhempainliitto ry:llä ei ole muutosesityksiä hallituksen esitysluonnokseen laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta.

Suomen Yrittäjät ry

Suomen Yrittäjät ry kannattaa hallituksen esitystä, koska nykyinen lainsäädäntö ja sen tulkinta on luonut alan toimijoille haasteelliset olosuhteet harjoittaa ja kehittää toimintaa. Suomen Yrittäjät ry:n näkemyksen mukaan ehdotettu lakimuutos selkeyttäisi tilannetta ja mahdollistaisi päästökompensaatiopalveluiden markkinoiden kehittymisen.

Suomen Yrittäjät ry katsoo, että päästökompensoinnin palvelut ovat hyvä lisä kansallisten ja EU:n päästövähennystavoitteiden sekä yritysten ja kuluttajien omien päästövähennystoimien lisäksi.

Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry

VaLa ry antoi lausunnon edustamansa tahon sekä 16 jäsenjärjestönsä puolesta.

VaLa ry kannattaa ehdotusta, että muutoksen jälkeen rahankeräyslain soveltamisalaan ei kuuluisi palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan todennetulla ja lasketulla kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä.

VaLa ry esittää, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja samalla niin kansalaisten kuin yritysten osallistumisen turvaamiseksi ennen lain muutosta ja voimaantuloa, selvitetään hiilineutraaliustavoitetta tukevan liiketoimintapalvelun määrittely sekä selvitetään hiilineutraaliustavoitetta tukevan liiketoimintapalvelun säätely ja itsesääntely sekä valvonnan keinot.

Lisäksi VaLa ry esittää, että ennen lain muuttamista tehdään tarkemmat selvitykset taloudellisista vaikutuksista. Myös lain muutoksen vaikutusta rahankeräystuottoihin tulisi VaLa ry:n näkemyksen mukaan selvittää erityisesti yksityishenkilöiden lahjoittamiskäyttäytymiseen liittyen. VaLa ry kiinnittää huomiota myös viranomaisten riittäviin resursseihin, jotta ne voivat huolehtia velvoitteistaan muun muassa valvonnan, tilastoinnin ja tietojen julkistamisen suhteen.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF Suomi)

WWF:n näkemyksen mukaan lakiehdotusta ei pidä viedä eteenpäin.

WWF:n mukaan ilmastonmuutoksen hillinnässä olennaista on ekologinen siirtymä ja aito päästöjen vähentäminen ja kompensointi on ilmastotoimien hierarkiassa viimesijainen toimi, eikä sillä pysty korvaamaan päästövähennyksiä. WWF toteaa, että vapaaehtoisten päästövähennysten asema ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä on ongelmallinen ja jopa korkeimpien standardien mukaisesti verifioidut päästökompensaatiot ovat tarkemmassa tarkastelussa toistuvasti osoittautuneet ilmastohyödyiltään epäluotettaviksi. Ehdotus ei varmista, että päästövähennykset toteutetaan ensisijaisena ja kompensatio viimesijaisena keinona. Selvitystä ei ole myöskään siitä, että ehdotettu muutos oikeasti tuottaa ilmastohyötyjä.

WWF vastustaa vapaaehtoisen päästökompensaation siirtämistä rahankeräyslain tuottaman valvonnan ulkopuolelle. Muutosta voidaan harkita WWF:n mukaan vasta kun kompensoinnin edellytykseksi asetetaan velvoite osoittaa, että kompensoitavan toiminnan kasvihuonepäästöjä on vähennetty tieteenmukaisessa aikataulussa ja kansainväliset ja kansalliset standardit, mekanismit ja käytännöt ovat kehittyneet kompensatiorahankeräyksen ilmastohyötyväitteisiin liittyvien riskien minimoimiseksi.

WWF:n mukaan päästökompensaatiopalvelua koskevalle rahankeräyslain muutokselle ei tällä hetkellä ole perustetta, koska vapaaehtoisten kompensatiopalveluiden kautta synnyttävien ja myytävien kompensatio/päästövähennyksiköiden luovuttaminen ei vastaa tavanmukaista taloudellista vaihdantaa, koska ostaja ei voi nykyisen parhaan tiedon valossa varmistua saavansa rahansa vastineeksi todellista, mitattavaa, pysyvää ja lisäistä päästövähennystä.

WWF pitää ehdotuksen tavoitteita hyvinä, mutta lakiehdotus ei käytännössä edistä Pariisin sopimuksen mukaisen 1,5 asteen ilmastotavoitteen toteutumista. WWF kannattaa ympäristöministeriön hanketta päästökompensatioon liittyvän sääntelytarpeen selvittämiseksi, vaikka yksiselitteisten ja luotettavien standardien saattaminen lain tasolle tällä hetkellä näyttäytyikin mahdottomalta.

Ehdotus myös avaisi ”villit” markkinat ja kuluttajan on mahdotonta tehdä perusteltuja valintoja ja viranomaisten on mahdotonta valvoa tai sanktioida kompensatiopalveluiden tarjoajia tapauksissa, joissa luvattujen ilmastohyötyjen toteutumattomuus on ilmeistä tai toteutuminen on hyvin epävarmaa.

WWF:n näkemyksen mukaan ehdotus on myös omiaan suuntaamaan maapallon tilasta huolestuneiden kuluttajien huomion epävarmaan ja epäselvään kompensatioon sen sijaan, että kuluttajat toteuttaisivat tai vaatisivat päättäjien toteuttavan välttämättömiä päästövähennyksiä riittäväällä nopeudella ja laajuudella. Ehdotus olisi myös omiaan estämään ja vaikeuttamaan ympäristöjärjestöjen yleisön lahjoitusten avulla tekemää ympäristö- ja ilmastotyötä ja voi vaikuttaa vähentävästi myös muiden järjestöjen tulonmuodostukseen. Ilmastotyötä tekeville järjestöille ehdotettu muutos aiheuttaisi vaikeaa hallinnollista työtä, kun ne joutuisivat erottelemaan, milloin ilmastotyö kuuluu rahankeräyslain alle ja milloin se on palveluntarjontaa. Rahankeräysluvalla yleisöltä saatuja lahjoitusvaroja ei ole tarkoitettu käytettäväksi lakiteknisten rajanvetokysymysten selvittämiseen.

3.7. Yritykset

Bluewhite Bioforest Oy

Bluewhite Bioforest Oy toteaa, että ilmastomuutos on kansainvälinen ilmiö, mikä tulee ottaa huomioon kansallista lainsäädäntöä laadittaessa. Myös Suomessa tehtävän korkeatasoisen tutkimuksen ja opetuksen osalta tulisi huomioida mahdollisuus kansainväliseen vientitoimintaan. Tämä mahdollistuisi, jos uudelle yritystoiminnalle annettaisiin toimintaedellytykset, jotta se ei joutuisi kilpailemaan kevyemmän byrokratian omaavien vaihtoehtojen kanssa.

Bluewhite Bioforest Oy:n näkemyksen mukaan on perusteltua poistaa rahankeräysluvan vaatiminen tämän asian osalta silloin, kun kyseessä on pienimuotoinen lahjoitus. Muutoin pienten lahjoitusten osalta suhteettoman suuri osuus menisi toiminnan organisoimisen kuluihin varsinaisen kasvihuonekaasujen kompensoinnin kustannuksella. Ehdotettu täydennys vähentäisi myös Verohallituksen työmäärää, koska sen ei tarvitsisi erikseen arvioida kaikkien tapausten verotusta.

Yhtiö ehdottaa ehdotettua 1 §:ää täydennettäväksi seuraavasti:

Tämän lain soveltamisalaan eivät kuulu:

8) Palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan todennetulla ja lasketulla kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksellä, välttämällä tai poistamisella ilmakehästä (ehdotettu lisäys:) siltä osin, kuin yksittäisen lahjoituksen rahallinen arvo on pienempi kuin Euroopan Unionin säätelemän päästöoikeuskaupan yhden yksikön kulloinenkin markkinahinta. Mikäli Euroopan Unionin päästöoikeuskaupan hintaa ei ole saatavilla, raja-arvon voi kulloinenkin eduskunta säätää asetuksella. Lain tullessa voimaan lähtöraja-arvona on Euroopan Unionin päästöoikeuskaupan mukainen hinta yhdelle hiilidioksiditonille tai sen puuttuessa 20 €.

CO2esto Oy

CO2esto Oy:n mukaan rahankeräyslakiin tehtävä muutos tulee käsitellä kompensatiotoiminnansäätelyn yhteydessä kokonaisuutena eikä yksittäisenä kompensatiotoiminnan säätelystä riippumattomana asiana, ettei muutos aiheuta kuluttajien oikeusturvan heikkenemistä, mahdollista väärinkäytöksiä ja mainehaittaa kompensatiotoiminnalle. Muutoin esityksellä voi olla merkittäviä kompensatiotoimintaa heikentäviä vaikutuksia.

CO2esto Oy toteaa, että hyvitysjärjestelmien kriteereihin tyypillisesti kuuluu lisäisyyden arviointi. Ongelmana on se, että lisäisyyden arviointi on aina subjektiivista, jolloin päästövähennyksyksiköiden liikkeellelaskija päättää käytännössä perustelutekstin mukaan yksiköiden määrän ja liikkeellelaskuhinnan. CO2esto Oy tuo esille, että ilmasto vaikutustarkastelut vaativat todellisuudessa useita rajauksia ja oletuksia, eikä niitä voi yksiselitteisesti ratkaista esimerkiksi standardeilla tai muilla ohjeistuksilla, vaan ilmasto vaikutustarkastelu olisi pakko rajata esimerkiksi ajallisesti, tilallisesti sekä taloudellisten tai lainsäädännön asettamien takaisinkytkentöjen osalta.

CO2esto Oy katsoo, että elinkaariin ja järjestelmiin liittyviä tai tuotekohtaisia ilmasto vaikutuksia ei missään nimessä saa sekoittaa esimerkiksi päästökauppaan sisällytettyihin laitosten fysikaalisiin päästöihin, jotka ovat mitattavissa, laskettavissa ja todennettavissa.

Toisin kuin perustelutekstissä esitetään, CO2esto Oy:n mukaan EU:n päästökaupassa ei voi myydä kuluttajalle saakka päästökauppayksiköitä (päästöoikeuksia), jos vain yritys on rekisteröitynyt järjestelmän edellyttämällä tavalla, vaan myös kuluttajan ostajana olisi tuolloin oltava rekisteröitynyt järjestelmässä (päästökauppatilin haltija).

Viitaten perustelutekstiin ja vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan vastikkeellisuuteen ja todellisten vaikutusten hankalaan arviointiin, CO2esto Oy pitää erittäin epätodennäköisenä, että yksittäisillä kuluttajilla tai edes kuluttajansuojaviranomaisilla on asiantuntemusta tai resursseja arvioida vapaaehtoisia kompensatiopalveluita tai niiden tuottajia.

Viranomaisvalvonnan osalta CO2esto Oy muun muassa toteaa, että lisäisille päästövähennyksille tulee olla todella asiantuntevaa valvontaa. Esimerkiksi Ilmastopaneelissa on tähän riittävä asiantuntemus, mutta valvonta ei saisi aiheuttaa uudelle toimialalle lisäkustannuksia eikä kohtuutonta byrokratiaa.

CO2esto Oy katsoo, että esityksellä itsessään ei ole myönteisiä ympäristövaikutuksia eikä perustelutekstissä ole tuotu esiin asioita, jotka suoraan tukevat tätä. Lakimuutos voi vaikuttaa siihen, että uusia toimijoita ja mahdollisia kompensatiotapoja tulisi markkinoille, mutta mikäli kaksoislaskennan ja aidon lisäisyyden ongelmaa ei ratkaista voivat ympäristövaikutukset olla jopa negatiiviset.

CO2esto Oy kiinnittää huomiota säännöskohtaisiin perusteluihin. CO2esto Oy kiinnittää huomiota muun muassa siihen, että päästövähennyksyksiköllä ei tarvitse olla luonnontieteellistä perustaa, vaan riittää, että päästövähennyksyksikön vaikuttavuus pitää olla vain arvioitu. Kuluttajansuojan kannalta on epäilyttävää asettaa kuluttaja tilanteeseen, jossa palvelusta tai tuotteesta voi realistisesti reklamoida vasta vuosikymmenien päästä.

Lausunnossa on lisäksi todettu, että rahankeräyslakia alemman asteinen säätely voi olla tarpeen määrittelemään kompensatiotoiminta, joka on rahankeräyslain mukaista rahankeräystä. Ehdotus mahdollistaisi myös sellaisten toimijoiden toiminnan, jotka muuten eivät voisi saada rahankeräyslupaa aiemmin rahankeräyslain rikkomiseen tai muun rikokseen syyllistymisen johdosta. Tämä on omiaan heikentämään luottamusta rahankeräykseen, kompensatiotoimintaan ja oikeuslaitokseen. Ehdotuksen myötä poistuisi myös kompensatiopalvelun toimijalta velvollisuudet rahankeräysvarojen huolellisesta käytöstä, säilyttämisestä ja käsittelystä sekä kustannusten kohtuullisuusedellytys.

Hiilipörssi Oy

Hiilipörssi Oy kannattaa ehdotusta, jolla vapaaehtoiset päästökompensaatiot rajattaisiin rahankeräyslain ulkopuolelle, koska vapaaehtoisen päästökompensoinnin mahdollisuuden luominen kaikille erilaisille toimijoille on äärimmäisen tarpeellinen ja tärkeä muutos. Nykytilanne estää jo asetettuihin tavoitteisiin pääsemistä, on epäselvä ja epäoikeudenmukainen.

Hiilipörssi Oy:n mielestä on oleellista, että hiilineutraalisuustavoitetta tukevat palvelut ovat mahdollisia myös yritysmuodossa ja jatkossa sekä edelläkävijäyksiöiden että -yritysten lisäisiä toimia päästöjen vähentämisessä ja vähennysten nopeuttamisessa on edelleen helpotettava ja mahdollistettava.

Yhtiön mukaan oleellista on jatkossa myös tarkastella valtion tavoitteiden ja niiden lisäksi tuotettavien vapaaehtoisten kompensatiotoimien kokonaisuutta siten, että vapaaehtoiset lisätoimet todella ovat lisäisiä päästövähennystoimia. Hiilipörssi Oy ehdottaa, että Suomeen tarvitaan toimijoille yhteinen valtionhallinnon ylläpitämä rekisteri, jonne yritys voi ilmoittaa tuottamansa lisäiset ja dokumentoidut päästövähennykset tai nielujen lisätoimet, jotka on tuotettu yritysten tai kansalaisten rahoittamina ja riippumatta valtion sääntelystä tai politiikkatoimista eikä niitä siten laskettaisi valtion saavuttamien päästövähennystulosten kokonaismäärään.

Puro Earth

Puro Earth kannattaa rahankeräyslain 1 § muuttamista esitysluonnoksessa esitetyllä tavalla.

Jotta vapaaehtoisissa päästökompensaatioissa edettäisiin kohti kompensatioita, jotka poistavat hiilidioksidia ilmakehästä, Puro Earth pitää suotavana, että lainsäädäntöön kehitetään standardit, jotka varmistavat, että kompensatiot johtavat riittävän pysyvään ja varmaan hiilidioksidin poistumiseen ilmakehästä. Rahankeräyslaki ei ole Puro Earthin mielestä tällaisen standardin kehittämiselle oikea instrumentti, mutta valmistelutyö tämän standardin kehittämiseksi tulisi aloittaa ja pyrkiä edistämään korkeampia standardeja kompensatioissa myös EU-tasolla.

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK

SOK pitää ehdotettua muutosta hyvänä ja tarpeellisena sekä näkee positiivisena sen, että jokaisella toimijalla on oikeudellisesta muodostaan huolimatta mahdollisuus tarjota kompensointipalveluita.

SOK pitää tärkeänä, että kasvihuonekaasuja kompensoidaan todennetulla ja lasketulla vähennyksellä, välttämällä, sitomisella tai poistamisella ilmakehästä teknologianeutraalilla ja joustavalla keinovalikoimalla, joka mahdollistaa myös tulevat innovaatiot. Päästöjen laskemiseen liittyy epävarmuuksia ja siksi kuluttajilla sekä yrityksillä tulee olla mahdollisuus kompensoida myös arvioituja päästöjä mukaan lukien ylikompensaatio. Tällä varmistetaan se, että mahdollisista laskelmista ja toteutuneista hankkeista aiheutuneet epävarmuudet tulevat huomioituksi.

SOK pitää hyvänä, että kuluttajilla ja yrityksillä on mahdollisuus maksaa päästöjen vähentämisestä, sitomisesta, välttämisestä tai poistamisesta ilmakehästä ilman varsinaista kompensatiövaihtämää, kunhan ilmastovaikutus on todennettua ja laskettua.

Avoimuuden vaatimus kompensatiopalvelujen tarjoajilta koskien ilmastohyötyä ja sen tekemisessä käytettyjä laskelmia on välttämätöntä kuluttajien ja yritysten luottamuksen aikaansaamiseksi. Päästökompensaatioalalla tarvitaan sopivaa, kompensatioiden minimitasoa vaatimuksia koskevaa sääntelyä sekä käytänteiden ja pelisääntöjen luomista nopealla aikataululla mahdollistamaan markkinaehtoinen kompensointi.

Ylva Palvelut Oy

Ylvan näkemyksen mukaan hiilineutraaliuteen pyrkivien toimijoiden kannalta päästökompensaatioilla on tulevaisuudessa tärkeä rooli, vaikka päästöjen radikaali leikkaaminen on tarpeen ja sen tulee olla päästövähennysten ensisijainen toimenpide.

Ylva toteaa lausunnossaan, että päästökompensaatioalalle tarvitaan yhteisesti sovittuja pelisääntöjä, koska alan käytännöt ovat kirjavat, minkä johdosta tällä hetkellä vastuu kompensointien laadusta ja ilmastovaikutusten arvioinnista jää kompensoiville yrityksille. Tästä seuraa, että yrityksille tarjotaan tällä hetkellä mitä moninaisimpia tapoja kompensoida päästöjään, usein vailla todellisuuspohjaa tai tiedeperustaa. Ylva pitää ympäristöministeriössä käynnistynyttä selvitystyötä vapaaehtoisen päästökompensaation sääntelyn nykytilasta ja tarpeista tarpeellisena, tervetulleena ja välttämättömänä. Sen mukaan sääntely on tarpeen, mutta rahankeräyslaki on väärä paikka tällaiselle sääntelylle.

3.8. Yksityishenkilöt

Lausunto 1

Lausunnonantaja toteaa, että päästökompensaatiopalvelujen ulkoistamisella vältetään rahankeräyslakiluvan edellyttämien vastikkeiden näyttö hiilitaselaskennan kansalaisten/kuluttajien tason laiminlyönnistä.

Lausunto 2

Lausunnonantajan mukaan ehdotus lakiesitykseksi on tavoitteeltaan ja tarkoitukseltaan kannatettava, koska ilmastonmuutoksen torjumista kaikin mahdollisin keinoin on edistettävä eikä rajoitettava. Vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan siirtäminen pois rahankeräyslain soveltamisalasta ehdotuksen mukaisesti on hänen mukaansa paras ja tosiasiallisesti ainoa riittävän toimiva keino päästöhyvityspalveluiden laajan ja pysyvän saatavuuden takaamiseksi.

Lisäksi lausunnossa esitetään tarkennuksia ja lisäyksiä lakiehdotukseen. Lausunnonantaja ehdottaa, että palvelun määritelmää täsmennettäisiin niin, että palveluntarjoaja voi olla myös päästökompensaatiopalvelun tai sellaisesta saatavien päästövähennysyksiköiden välittäjä, joka välittää muiden toimeenpanemia päästöhyvityshankkeita tai näistä saatavia päästövähennysyksiköitä. Hänen mukaansa lisäyksellä ennalta ehkäistäisiin tulkintavaikeuksia tilanteissa, joissa palvelun tarjoaminen tapahtuisi muulla tavalla kuin aktiivisen "vähentämisen" kautta, esimerkiksi välittämällä muiden toimeenpanemia päästöhyvityshankkeita tai näistä saatavia päästövähennysyksiköitä.

Lausunnonantaja ehdottaa, että päästöhyvityspalvelun todennettavuuden ei tulisi olla tämän lakiehdotuksen järjestyksessä sellainen vaatimus, jonka tietyn kriteeristön mukainen täyttyminen olisi muodollisena edellytyksenä toiminnan katsomiselle rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuoliseksi toiminnaksi. Palvelun todennettavuus tulisi erottaa yksiselitteisesti ehdotetun soveltamisalarajoituksen muodollisesta määritelmästä, jotta todennettavuudesta ei kehittyisi varsinkaan viranomaiskäytännössä sellaista kynnystä, jolla eri päästökompensaatiopalvelut jaettaisiin kiistanalaisin kriteerein rahankeräyksiin ja ei-rahankeräyksiin. Lausunnonantaja ehdottaa, että lakiehdotuksen perusteluissa tulisi korostaa sitä, että todennettavuus olisi ensisijaisesti päästökompensaatiopalvelun osapuolten välinen asia, jossa tulisi kuitenkin huomioida mahdollisesti myöhemmin seuraava erillissäätely ja sen puuttuessa kuluttaja- sekä kauppa- ja sopimusoikeudellinen sääntely. Lausunnonantaja ehdottaa, että mikäli palvelua ei olisi lainkaan todennettu tai todennettavuus olisi ilmeisen puutteellista, tulisi toimintaa tarkastella rahankeräyksenä.

Hän ehdottaa myös, että ehdotuksen perustelujen jaksossa 5.2 tarkasteltaisiin lyhyesti myös ranskalaista järjestelmää. Ranskassa on käytössä kasvihuonepäästöjen vähentämiseen tähtäävä järjestelmä "Label Bas-Carbone". Kuka tahansa, esimerkiksi järjestö, yritys, maatalousyrittäjä tai vaikkapa yksityishenkilö, voi hakea Ranskassa toteutettavan kasvihuonepäästöjen vähentämiseen tai hyvittämiseen tähtäävän hankkeensa lisäämistä järjestelmään, minkä jälkeen järjestelmään hyväksytyille hankkeille voidaan hakea rahallista tukea tai muuta rahoitusta.